

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Навчально-науковий інститут психології
Кафедра загальної та соціальної психології

СИЛАБУС
навчальної дисципліни «Диференціальна психологія»

Кількість кредитів ЄКТС	3,5 кредити ЄКТС
Період викладання	2025-2026 н.р. 1 семестр
Рівень вищої освіти	перший
Спеціальність	С4 Психологія
Освітня програма	Психологія
Викладач(і)	Сидоренко Ж. В., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та соціальної психології
Профайл викладача(ів)	https://scholar.google.com/citations?user=aJljSZwAAAAJ&hl=ru
Доступ до матеріалів курсу	Сайт навчально-наукового інституту психології ДонНУ імені Василя Стуса
Контактна інформація	zh.sydorenko@donnu.edu.ua

Анотація

Навчальна дисципліна «Диференціальна психологія» належить до дисциплін професійної та практичної підготовки. Вивчення психологічних відмінностей, що виявляються між індивідами та різними групами людей; розуміння поняття особистості та індивідуальності в тлумаченні різних психологічних підходів закладає основи психологічних знань та необхідні для здобувачів спеціальності С4 «Психологія». ОК «Диференціальна психологія»

призначений для розуміння передумов та феноменології відмінностей на рівні індивідуально-типологічних властивостей людей.

Приділяється увага ознайомленню з міжстатевими, професійними, міжетнічними груповими відмінностями. Дисципліна орієнтована на формування умінь і навичок діагностування індивідуальних відмінностей, надання рекомендацій щодо розвитку особистості з певними індивідуальними характеристиками, рефлексії внутрішніх переживань, сприяє самопізнанню та особистісній гармонізації здобувачів.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає мету: знання понятійного апарату диференційної психології;

- розуміння здобувачами сутності індивідуальних, типологічних та групових психологічних відмінностей;
- здатність аналізувати критерії типології темпераменту, характеру, інтелекту, особистісних акцентуацій;
- знання основних методів дослідження диференціальної психології;
- розуміння впливу спадкового, гендерного, професійного, соціокультурного, етнічного чинників на індивідуальні відмінності особистості;
- вміння аналізувати та пояснювати основні джерела індивідуальних відмінностей, механізми становлення і розвитку людської індивідуальності як цілісного феномену;
- здатність створювати «психологічний портрет» особистості на основі її індивідуальних психологічних характеристик.

Міжпредметні зв'язки: вивчення диференційної психології поєднується із здобуттям знань з таких дисциплін як загальна психологія та анатомія та психофізіологія ЦНС.

Компетентності, які формуються у здобувача в результаті вивчення навчальної дисципліни.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК9 Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності):

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема в контексті заходів раннього втручання)

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК 10. Здатність до публічного виступу, захисту і презентації власних досягнень.

СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Програмні результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Організація та оцінювання навчання відбувається в наступних форматах: 1) аудиторні заняття (лекції, практичні); 2) самостійна робота здобувача під керівництвом викладача за допомогою корпоративної пошти ДонНУ. Аудиторні заняття реалізуються відповідно до наступного календарного плану викладання дисципліни, конкретні дати відповідають розкладу занять і графіку навчального процесу.

Комунікація відбувається через корпоративну пошту Outlook. При змішаному навчанні, або в окремих випадках може використовуватися як засіб комунікації Microsoft Teams. Аудиторні заняття реалізуються відповідно до календарного плану та розкладу занять.

Оцінка здобувача вищої освіти розраховується зі 100 балів, з них **60 балів** складає **поточний контроль** у семестрі.

Здобувач вищої освіти отримує 60 балів протягом семестру за:

- роботу на практичних $3 \times 12 = 36$ балів (з 17-ти практичних занять два відводяться для захисту творчих завдань, три – на захист презентацій з самостійних завдань та написання модульного контролю);
- виконання завдань з самостійної роботи ($3 \times 4 = 12$ балів);
- модульні контрольні роботи ($2 \times 6 = 12$ балів)

Підсумковий контроль - 0 - 40 балів: творче завдання здобувача вищої освіти з дисципліни (40 балів) або іспит за дисципліною, який оцінюється також від 0 до 40 балів.

Календарний план викладання дисципліни «ДИФЕРЕНЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

Тиждень/ дата/ години	Тема	Форма проведення заняття	Завдання для практикумів і СРС	Термін виконання (дата і час)	Мак кількість балів
I семестр Модуль 1 Індивідуально-типологічні відмінності (35 балів)					
1-й тиждень, 4 години	Диференціальна психологія як наука: її предмет, специфіка, історія, методи	Лекція 1. Практичне 1	Обговорення, опитування. 1. Становлення диференціальної психології як науки. 2. Роль спадковості та середовища у формуванні індивідуальності. 3. Поняття психологічної норми. 4. Внесок Ф. Гальтона, В. Штерна в розвиток диференційної психології. 5. Методи диференціальної психології (психогенетичний метод, «близнюковий» метод, лонгетюдне дослідження) 6. Скласти хронологічну таблицю, що відображає розвиток диференціальної психології як науки	1-й тиждень	3
2-й тиждень, 2 години	Темперамент як властивість індивідуальності. Підходи до вивчення темпераменту.	Практичне 2	Обговорення, опитування. 1. Історія вчення про темперамент. Гуморальні та енергетичні теорії темпераменту. 2. Конституційні теорії темпераменту: К. Сіро, Е. Кречмера, У.	2-й тиждень	3

			<p>Шелдона.</p> <p>3. Описова теорія темпераменту Хейманса і Вірми;</p> <p>4. Проаналізувати кейси.</p> <p>Самостійно опрацювати питання: факторні дослідження темпераменту.</p>		
3-й тиждень, 4 години	Темперамент як властивість індивідуальності. Підходи до вивчення темпераменту.	Лекція 2. Практичне 3	<p>Обговорення, опитування:</p> <p>Вивчення темпераменту у психофізіологічній школі Б. М. Теплова та В. Д. Небиліцина.</p> <p>2.Психофізіологічна школа В. С. Мерліна: біологічна основа, ознаки.</p> <p>3.Структура формально-динамічних властивостей за В. М. Русаловим.</p> <p>Виконати тести на вимірювання темпераменту (Г. Айзенка, Я. Стреляу).</p> <p>Самостійно опрацювати питання: дослідження типів нервової системи у дітей А. Г. Івановим – Смоленським, Н. І. Красногорським</p>	3-й тиждень	3
4-й тиждень, 2 години	Поняття характеру та його класифікації	Практичне 4	<p>1.Обговорення, опитування:</p> <p>Класифікація особистості за А. Ф. Лазурським;</p> <p>-вчення про конституційні психопатії П. Ганнушкіна;</p> <p>-класифікація психопатій та акцентуацій характеру підлітків А. Є Лічко;</p> <p>- класифікація характеру за Хетуей та Маккінлі.</p> <p>2.Виконати тести на визначення акцентуації характеру Леонгарда-Шмишека. Самостійно опрацювати книгу К. Леонгарда «Акцентуйовані</p>	4-й тиждень	3

			особистості»		
5-й тиждень, 4 години	Класифікації характеру	Лекція 3. Практичне 5	. Обговорення, опитування: поняття характеру у психоаналітичній традиції. Підходи до тлумачення характеру З. Фрейда. А. Адлера, Е. Фромма, Ф. Перлза, А. Лоуена виокремлення критеріїв на основі психологічних захистів. Самостійно ознайомитись з книгою Н. Мак-Вільямс «Психоаналітична діагностика».	5-й тиждень	3
6-й тиждень, 2 години	Класифікації характеру	Практичне 6	Захист самостійної роботи у вигляді презентацій по типам характеру за Н. Мак-Вільямс на основі її книги «Психоаналітична діагностика».	6-й тиждень	4
7-й тиждень, 4 години	Диференціальна психологія здібностей	Лекція 4 Практичне 7	1.Обговорення, опитування: - здібності, задатки, нахили. Види здібностей; - дивергентні та конвергентні здібності. - поняття когнітивного стилю та їх види. 2. Самостійно підготувати презентації на теми: літературні, математичні, художні, музичні, драматичні, спортивні, організаторські здібності	7-й тиждень	3
8-й тиждень, 2 години	Диференціальна психологія здібностей	Практичне 8	Виступи із захистом презентацій на теми: літературні, математичні, художні, музичні, комунікативні, драматичні, спортивні, організаторські здібності Написання модульної контрольної роботи 1	8-й тиждень	10

9 тиждень 4 години	Обдарованість. Талант та геніальність	Лекція 5 Практичне 9	Обговорення, опитування. Обдарованість, талант, геніальність. Підготувати есе на тему: «Як я розвиваю свої таланти?»	9-й тиждень	3
Всього 28 год. за I зм.м.					35 балів
I семестр Модуль 2 Професійні, гендерні та соціокультурні відмінності (25 балів)					
10-й тиждень 4 години	Диференціальна психологія статі	Лекція 6 Практичне 10	1.Розглянути теорії розвитку статевої ідентичності; 2.Підготуватись до дискусії: « Чи варто враховувати психофізіологічні відмінності між чоловіками та жінками в професійному та сімейному житті?»	10-й тиждень	3
11-й тиждень 2 години	Диференціальна психологія статі	Практичне 11	Опитування, обговорення: статеві відмінності в період дорослості; міжстатеві відмінності когнітивних процесах та інтелектуальних здібностях. Сенсорно-перцептивні здібності чоловіків і жінок. Самостійно ознайомитись з книгою Дж. Ш. Болен «Богині в кожній жінці», « Боги в кожному чоловікові» Самостійно підготувати питання: «Індивідуальні стратегії життєвого успіху»	11-й тиждень	3
12-й тиждень 4 години	Професійні типології. Соціоекономічний статус індивідуальності як передумова відмінностей	Лекція 7 Практичне 12	Опитування, обговорення: професійно значущі ознаки як основа успішної діяльності, класифікація професій і професіографія; діагностика професійних інтересів, поняття індивідуального стилю діяльності. Розглянути та проаналізувати кейси.	12-й тиждень	3

			Самостійно підготувати питання: «Індивідуальні стратегії життєвого успіху»		
13-й тиждень 2 години	Професійні типології. Соціоекономічний статус індивідуальності як передумова відмінностей	Практичне 13	Опитування, обговорення: критерії відмінностей між соціальними групами; поняття соціоекономічного та суб'єктивно-економічного статусу та його вплив на формування особистості. Самостійно ознайомитись з темою: психологія багатства і бідності.	13-й тиждень	3
14-й тиждень 4 години	Раси, нації, етноси у світлі кроскультурних досліджень	Лекція 8 Практичне 14	Опитування та обговорення: кроскультурні дослідження фізичного розвитку, психічних процесів і особистості; соціокультурна детермінація індивідуальних відмінностей; національний характер. Модульний контроль 2. Підготувати презентації на тему: « Національний характер», вибравши і охарактеризувавши певний етнос.	14-й тиждень	9
15-й тиждень 2 години	Раси, нації, етноси у світлі кроскультурних досліджень	Практичне 15	Захист презентації на тему: «Національний характер»	15-й тиждень	4
16-й тиждень 4 години	Раси, нації, етноси у світлі кроскультурних досліджень	Лекція 9 Практичне 16	Захист творчих завдань. Підведення підсумків	16-й тиждень	40
17-й тиждень 2 години	Підведення підсумків	Практичне 17	Захист творчих завдань. Підведення підсумків	17-й тиждень	
Всього 24 години за II зм.м					25 балів
Всього 17 тижнів; Лекцій-18 год. Практичних – 34 год., Аудиторних – 52 год.			Екзамен (творча робота) 40 балів Максимальна кількість балів (60+ 40=100)		

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Види робіт, що демонструють здобуті здобувачем вищої освіти результати навчання	Критерії оцінювання
Розв'язання завдань	<p>Максимальний бал – 3 бали.</p> <p>Ієрархія отримання балів передбачає чотири рівні:</p> <p>Високий (2,5- 3 бали): завдання виконано вірно, містить логічну послідовність дій, при рішенні застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), зроблено логічні висновки.</p> <p>Середній (1,5 -2,5 бали): завдання виконано частково вірно, містить логічну послідовність дій, при рішенні частково застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), є висновки.</p> <p>Достатній (1- 1,5 бал): завдання виконано із помилками, розрахунки є епізодичними, при рішенні не застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), висновки відсутні.</p> <p>Низький (від 0 до 1 бала): завдання виконано невірно, розрахунки є епізодичними, відсутній методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), сумнівні висновки.</p>
Аналіз ситуацій	<p>Максимальний бал – 3 бали.</p> <p>Ієрархія отримання балів передбачає чотири рівні:</p> <p>Високий (2,5-3 бали): ситуацію проаналізовано вірно, аналіз містить логічну послідовність дій, застосовано методичний інструментарій (моделі, закони, теорії), зроблено логічні висновки.</p> <p>Середній (1,5-2,5 бали): ситуацію проаналізовано частково вірно, аналіз містить логічну послідовність дій, при рішенні частково застосовано методичний інструментарій (моделі, закони, теорії), є висновки.</p> <p>Достатній (1- 1,5 бали): ситуацію проаналізовано із помилками, міркування є епізодичними, при аналізі не застосовано методичний інструментарій (моделі, закони, теорії), висновки відсутні.</p> <p>Низький (від 0 до 1 бала): ситуацію проаналізовано невірно, міркування є епізодичними, відсутній методичний інструментарій (моделі, закони, теорії), сумнівні висновки.</p>
Виступи на практичних	<p>Критерії оцінювання розв'язування задач/ситуацій - 5б.</p> <p>Високий (2,5-3 бали): здобувачі вищої освіти глибоко</p>

заняттях	<p>володіють матеріалом, чітко визначили його зміст, зробили системний аналіз змісту виступу, надали власні аргументи щодо основних положень певної теми.</p> <p>Середній (1,5-2,5 бали): здобувачі вищої освіти глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст, проте не здатні до системного аналізу змісту виступу, не готові надати власні аргументи щодо основних положень певної теми.</p> <p>Достатній (1- 1,5 бали): здобувачі вищої освіти частково володіють матеріалом, не надають власні аргументи щодо основних положень певної теми, висновки відсутні.</p> <p>Низький (від 0 до 1 бала): знання здобувача є епізодичними, відсутнє розуміння термінології, сумнівні висновки.</p>
Модуль	<p>Максимальна кількість балів – 6 балів 0,5 балів за кожен вірну відповідь (12 тестових завдань x 0,5 балів = 12 балів)</p>
Виконання та інтерпретація тестової методики	<p>Загальні критерії оцінювання кейсів. Максимальний бал – 2 бали.</p> <p>Здобувач отримує бали відповідно до ієрархії, як результат виконання визначених у кейсі завдань:</p> <p>Високий (2 бали): здобувач виконав методику, дав розгорнуту інтерпретацію отриманих результатів; вчасно оформив та надіслав звіт, в разі необхідності висловив пропозиції щодо розвитку діагностованих особливостей особистості в життєвих контекстах.</p> <p>Середній (1,5 балів): здобувач виконав методику, дав розгорнуту інтерпретацію отриманих результатів; вчасно оформив та надіслав звіт, проте не зміг сформулювати рекомендації щодо розвитку діагностованих особливостей особистості.</p> <p>Достатній (1 бал): здобувач виконав методику, дав інтерпретацію отриманих результатів, оформив та надіслав звіт. Проте, інтерпретація може бути виконана формально, поверхово, містити помилки; невчасно надісланий звіт.</p> <p>Низький (від 0 до 0,5 балів): здобувач пройшов тест, але не виконав інтерпретації.</p>

<p>Написання есе</p>	<p>Максимальна кількість балів – 3 бали Високий (3 бали) Робота авторська, здобувач вищої освіти ділиться власними роздумами; есе має відповідний обсяг (3-4с.), в роботі використовуються знання з теорії мотивації, коректно вживаються психологічні терміни, пропонуються практичні рекомендації; Середній (2 бали) - робота авторська, психологічні терміни вживаються коректно, проте виконана з недостатнім обсягом (2-3 с.); Достатній (1 бал) робота носить суто теоретичний характер, без наведення прикладів та практичних рекомендацій; робота виконана в стилі «побутової психології», значно менша за обсягом (1-2 с.); Низький (0-1 бал) робота має ознаки плагіату або містить грубі помилки, не розкриває задану тему.</p>
<p>Підготовка та захист презентацій за темами самостійних робіт</p>	<p>Максимальна кількість балів – 4 бали Високий (3,5 - 4 бали)- матеріал викладений логічно, змістовно, з використанням наукових розробок та сучасних методів практичної психології, має достатній обсяг (12- 15 слайдів), містить необхідний список використаних джерел; естетично виконана презентація, яка допомагає сприйняттю інформації. Здобувач вищої освіти дає вичерпні, змістовні відповіді на поставленні запитання щодо роботи; Середній (3-3,5 бали) - презентація має певні недоліки щодо оформлення слайдів, списку літератури або ж здобувач вищої освіти дає неточні відповіді при захисті презентації; Достатній (2-2,5 бали) - в презентації відсутні практичні рекомендації, або ж, не вказані теоретичні розробки дослідників, тема не розкрита в повному обсязі; Низький (0-2 бали) презентація подається без захисту, має недостатній обсяг, слайди представляють собою механічно вставлений, не осмислений автором текст – 0,5 балів. Здобувачі вищої освіти, що приймають участь в обговоренні виступу спікера, задають змістовні питання, отримують 0, 5- 1 бали.</p>

<p>Творче завдання на вибрану тему, що відповідає дисципліні «Диференціальна психологія»</p>	<p>Максимальна кількість балів – 40 балів Високий (36-40 балів)- творча робота актуальна за своєю тематикою, носить проблемний характер, містить ґрунтовний аналіз літератури, логічно викладений матеріал, висвітлює авторську позицію, має завершений характер; оформлена згідно вимог та подана до друку; Середній (30-35 балів)- робота містить недостатню кількість опрацьованих джерел, тема роботи неактуальна, не містить проблемності. Достатній (20 -29 балів) робота не оформлена згідно вимог, матеріал недостатньо структурований, опрацьовано недостатню кількість наукових джерел Низький (5- 20 балів) робота має незавершений характер, порушена логіка викладання матеріалу. Не зараховується робота, яка містить плагіат.</p>
---	---

Умовою допуску до екзамену є зарахування всіх практичних, самостійних робіт.

Здобувач вищої освіти, який набрав протягом семестру суму балів більшу за 60, має можливість:

- не складати іспит (залік) і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку;
- складати іспит (залік) з метою підвищення свого рейтингу з певної навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти, який набрав протягом семестру менше за 60 балів, зобов'язаний складати іспит.

На екзамені здобувачі вищої освіти готуються та відповідають за екзаменаційним білетом, який має два питання теоретичного або практичного характеру, третє питання складається з тестових завдань. Перше та друге запитання (завдання) оцінюється у 15 балів за такими критеріями:

- «відмінно», повна відповідь, не менше 90% потрібної інформації (повне, безпомилкове розв'язування завдання) – 15-14 балів;
- «добре», достатньо повна відповідь, не менше 75% потрібної інформації або незначні неточності (повне розв'язування завдання з незначними помилками) – 13-10 балів;
- «задовільно», неповна відповідь, не менше 50% потрібної інформації та деякі помилки (завдання виконане з певними недоліками) – 9-5 балів;
- «незадовільно», відповідь містить менше 50% потрібної інформації, грубі помилки, здобувач вищої освіти не орієнтується у загальних термінах – 4-1 бал.
- не відповідає умовам до «задовільно» – 0 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Завдання для самостійної роботи з кожної теми виконуються протягом тижня до

наступного практичного завдання, за невчасне виконання кількість балів зменшується. Здобувачі, які навчаються за індивідуальним графіком повинні здавати завдання відповідно до узгодженого графіку очно, або за допомогою Microsoft Teams, Outlook, Moodle.

Виконання завдання із порушенням дедлайну без поважних причин зменшує оцінку з теми на 25 % за кожен повний тиждень затримки.

Дотримання вимог академічної доброчесності.

Відповідно до Закону України «Про освіту» академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Основні засади дотримання академічної доброчесності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса відображено за покликанням https://drive.google.com/drive/folders/1pbDJWc1Rgz0x-rwRTLLeunp-_WuJ7i7Nv; <https://www.donnu.edu.ua/uk/komisiya-z-pitan-akademichnoyi-dobrochesnosti-takorporativnoyi-etiki>

Орієнтовні питання до іспиту:

1. Предмет диференційної психології. Становлення диференційної психології як науки. Специфіка диференційної психології, її зв'язок з іншими науками, роль у практичній психології.

2. Три світові традиції у розвитку диференційної психології: європейська, американська, російська.

3. Диференційна психофізіологія як галузь диференційної психології.

4. Напрями диференційно-психологічних досліджень за В. Штерном. Індивідуальні, типологічні та групові відмінності.

5. Індивідуальність як інтегральне поняття диференційної психології. Структура індивідуальності за Б. Ананьєвим, В. Мерліним, Е. Голубевою.

6. Методи диференційної психології.

7. Історія вчення про темперамент – пошук біологічних основ темпераменту (Гіппократ – Гален, А. Галлер, Г. Врісберг, П. Лесгафт, І. Генле,

А. Фульє, П. Блонський, Б. Завадовський та ін). Енергетична теорія темпераменту В. Вундта.

8. Конституційні теорії темпераменту: К. Сіґо, Е. Кречмера, У. Шелдона. Типи будови тіла та темпераменту за Е. Кречмером.

9. Факторні дослідження темпераменту.

10. Психофізіологічні дослідження темпераменту. Темперамент і вища нервова діяльність за І. Павловим. Дослідження типів нервової системи у дітей А. Г. Івановим – Смоленським, Н. І. Красногорським.

11. Вивчення темпераменту у психофізіологічній школі Б. М. Теплова та В. Д. Небиліцина.

12. Психофізіологічна школа В. С. Мерліна: біологічна основа, ознаки, властивості і типи темпераменту.

13. Структура формально-динамічних властивостей за В. М. Русаловим.

Дослідження взаємозв'язку властивостей темпераменту з властивостями нервової системи (В. Мерлін, Г. Айзенк, Е. Ільїн, В. Небиліцин та інші).

14. Вивчення темпераменту у школі Яна Стреляу. Властивості темпераменту і особистісні якості.

15. Класифікації особистості і характеру.

16. Теоретичні та емпіричні класифікації особистості і характеру. Особливості типологічного підходу у вивченні особистості.

17. Класифікація особистостей О. Ф. Лазурського, загальна характеристика, основний принцип. Поняття про ендопсихіку та екзопсихіку.

18. Психологічні типи за К. Г. Юнгом. Поняття про екстраверсію та інтроверсію: установка свідомості та несвідомого. Психічні функції.

19. Типи характеру за А. Лоуеном.

20. Психоаналітична класифікація характерів Н. Мак-Вільямс.

21. Типології психопатій та акцентуацій характеру

22. Вчення П. Б. Ганнушкіна про конституційні психопатії.

23. Класифікація психопатій та акцентуацій характеру підлітків А. Є Лічко.

24. Типи акцентуації та особливості сприйняття себе (самооцінки). Порушення поведінки у різних типів акцентуєваних підлітків.

25. Поняття психопатичного розвитку за А. Лічко. Типи неправильного виховання та психопатичний розвиток. Змішані типи акцентуацій.

27. Теорія акцентуєваних особистостей К. Леонгарда.

28. Диференційна психологія здібностей та індивідуальні особливості діяльності особистості

29. Здібності, обдарованість, талант, геніальність.

30. Уявлення про інтелект, його структуру та індивідуальні відмінності в інтелекті.

31. Музичні здібності, їх структура. Типологія музичного сприйняття. Функціональна симетрія-асиметрія півкуль у музикантів. Особистісні особливості музикантів.

32. Математичні здібності. Структура математичних здібностей.

33. Мовні здібності. Типи мовних здібностей: комунікативно-мовний та когнітивно-лінгвістичний. Ознаки мовних здібностей.
34. Здібності до образно-творчої діяльності.
35. Поняття про стиль діяльності. Класифікації стилів діяльності.
34. Поняття когнітивного стилю. Види когнітивних стилів.
36. Стили керівництва, зв'язок з особистісними якостями. Стили спілкування, стилі самопрезентації та інші індивідуальні стилі поведінки.
37. Професійна диференціація. Класифікації професій і професіографія.
38. Діагностика професійних інтересів.
39. Стили керівництва, зв'язок з особистісними якостями. Стили спілкування, стилі самопрезентації та інші індивідуальні стилі поведінки.
40. Гендерні відмінності. Роль статі в структурі індивідуальності.
41. Соціоекономічний статус індивідуальності.
42. Критерії відмінностей між соціальними групами.
43. Предмет та методи диференціальної крос-культурної психології.
44. Культурні відмінності.
45. Кроскультурні дослідження психічних процесів.
46. Етнічна самосвідомість та національний характер.

Система оцінювання результатів навчальних досягнень

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
0-59	FX	незадовільно	не зараховано

Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Диференціальна психологія. Психологія особистості. навч.-метод. посіб. / М. М. Павлюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016, 265 с.
2. Диференційна психологія: підручник / За загальною редакцією С.Д. Максименка. К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. 496 с.
3. Мазяр О. В. Диференціальна психологія. 2017, 284 с.
4. Москалець В. Психологія особистості: навчальний посібник. ЦНЛ, 2017. 262 с.
5. Романовська Л.І., Подкоритова Л.О. Диференціальна психологія. Новий світ-2000. 2023, 236 с.
6. Павленко В. М. Етнопсихологія. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2019, 448 с.

Допоміжна література:

1. Варій М. Психологія особистості: підручник. Київ, 2008. 592 с.

2. Палій А. Диференціальна психологія. Академвидав, 2010. 433 с.
3. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. К.: Каравела, 2013. 312 с.
4. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. К., 2003. 376 с.
5. Туриніна О. Л. Диференціальна психологія Київ, 2012. 136 с.
6. Щотка О. П. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 358 с.
7. Фройд З. Вступ до психаналізу. К.: Основи. 1996, 714 с.
8. Юнг К. АІОН. Нариси щодо символіки самості. Астролябія. 2016, 432 с.

Інформаційні ресурси в Internet

1. <https://ispp.org.ua/elektronna-biblioteka/tekstovi-materiali/naukova-produkciya/statti-ta-doslidzhennya/>
2. https://pidru4niki.com/1584072039084/psihologiya/sotsialna_psihologiya
3. Електронний архів номерів журналу «Теорія і практика сучасної психології»: <http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua>
4. Електронний архів номерів журналу «Психологічний часопис» <http://www.apsijournal.com/index.php/psyjournal/issue/archiv>

Викладач

Жанна СИДОРЕНКО

В. о. завідувача кафедри

Наталія КОРОЛЬОВА

Гарант

освітньої

програми

Наталія КОРОЛЬОВА

Керівник спеціальності

Вікторія ОВЕРЧУК